

2 e zondag van Pasen, Quasimodo Geniti, Beloken Pasen, Thomaszondag,
7 april 2024, Bergkerk te Den Haag, 10.00 uur
Lezingen: Numeri 11: 11, 14-17 en 24,25 en Johannes 20: 19-31

Gemeente van Christus,

Het hoogfeest van Pasen hebben we achter de rug. We hebben het meer of minder uitbundig gevierd. Gaan we nu weer gewoon over tot de orde van de dag?

In het evangeliieverhaal is van een zekere uitbundigheid, laat staan euforie, ook maar iets te merken. De paasboodschap heeft wel wát losgemaakt. Maar echt los zijn Jezus' leerlingen niet gekomen. Ze lijken wel verlamd. We lezen, dat ze achter gesloten deuren bij elkaar zijn. Ze hebben elkaar dus wel weer gevonden, steun bij elkaar gezocht. Maar ze voelen de dreiging van de buitenwereld. En dan niet zozeer van de zijde van de Romeinse bezetter, als wel van de Joodse raad, het Sanhedrin. Die Raad had immers een grote rol gespeeld bij de executie van hun Heer.

De invloed en macht van de Joodse Raad was in die dagen zelfs tot in Damascus voelbaar. Denk aan de apostel Paulus, toen nog Saul, die achter de aanhangers van Jezus aan zat in opdracht van Jeruzalem. Ze zagen hen als een gevaar voor hun belangen. Dat zootje ongeregeld zou door hun optreden hen weleens in diskrediet kunnen brengen bij het Romeinse gezag. Daar zaten ze niet op te wachten. Rust graag! Het was een motief van Kajafas geweest om Jezus te vervolgen.

Deze dingen speelden vast ook in de vroege christengemeente, voor wie de evangelist in eerste instantie schreef. De discussie met het rabbijnse Jodendom is dan al heftig geworden, botsend.

Verre van op hun gemak voelen ze zich dus in het huis waar ze bijeen gekomen waren. Daar kon de boodschap van Maria van Magdala, dat zij de Heer gezien had en wat Hij haar gezegd had, blijkbaar niets aan veranderen.

Maar dan is Hij daar zelf, in hun midden.

Hoe stellen we ons dat voor?

Ik zag in Rome in de Santa Maria sopra Minerva een beeld van de opgestane Heer, gemaakt door Michelangelo. Een monumentaal mannelijk naakt. De figuur benadert het antieke ideaal. Christus is afgebeeld als een gespierde atleet. Hij houdt met zijn armen een naar verhouding fors kruis omklemd en houdt ook een touw, gesel en spons vast, zoals het in de Middeleeuwen ook gebruikelijk was om martelaars af te beelden met de passiewerktuigen.

Een beeld van de triomferende Christus, dat weliswaar de stigmata mist. En dat is wel een opvallend detail. Deze voorstelling wijkt dan ook niet zo'n klein beetje af van wat wij lezen in het Johannesevangelie. Daar is het eerste wat de Opgestane bij zijn verschijning aan de leerlingen doet: hen zijn handen en zij tonen. Die handen en zij dan niet als gáve, maar als gehávende, geschónden handen en zij. Thomas heeft het later over littekens in de handen en zij van Jezus. Tekenen van de wonden!

In het midden van de leerlingen staat iemand met een geschiedenis, dát is wel duidelijk! Die de sporen meedraagt van een lijdensweg. En bij die lijdensweg waren zij, die leerlingen, betrokken geweest. Ieder op zijn eigen manier. Denk aan Petrus, die Hem verloochend had. Allen hadden ze Hem in de steek gelaten en waren ze gevlucht.

Er staat niet dat ze met schaamte vervuld werden toen ze Jezus zagen. Dat zou je misschien verwachten. Nee, er staat, dat ze zich verheugden. De overhand heeft de vreugde over het weerzien. En terecht, want zijn eerste woord is : *vrede voor jullie*. En geen roep tot/ geen vraag om verantwoording.

Die vol was van genade
is onze weg gegaan,
het spoor van onze daden
klaagt ons niet langer aan Inge Lievaart , lied 581

Dat tonen van de handen en zij dienen ter identificatie, zo zeggen vrijwel alle uitleggers. Dat de Verrezene geen ander is dan de Gekruisigde. Een duidelijke boodschap aan hen die dat wilden ontkennen. Maar de Tsjechische priester Tomas Halic heeft er met zijn boek met de titel: 'Raak de wonden aan' een ander licht op laten vallen. Dat tonen van die sporen van zijn lijden heeft voor hem ook de betekenis gekregen van het onder ogen zien van wat er gebeurd is en gebeurt.

De scriba van onze kerk doet er iets mee in een verklaring van de PKN op Goede Vrijdag n.a.v. de oorlog in Gaza. De Reuver schrijft: "In de wonden en de trauma's aan weerszijden van het conflict worden de wonden van Christus zichtbaar. Laten we elkaars wonden aanraken, elkaars verhalen aanhoren. En kiezen voor humaniteit." Tot zover het citaat.

Die littekens vertellen hun eigen verhaal. Dat verhaal mag niet verzwegen worden, maar moet worden verteld. En met name hoe in dat verhaal met het lijden is omgegaan. Jezus noemt zich 'de weg, de waarheid en het leven.' 'De waarheid' is Jezus ook in deze zin, dat Hij de leugen ontmaskert en blootlegt wat er in de mens is. "Hij wist wat er in de mens was. Wat er in een mens omgaat (NBV21) (Joh 2: 25)." Zo'n veelzeggend zinnetje geschreven al ver voor Golgotha. Maar op Golgotha bleek waartoe een mens in staat is. En zegt het lied niet terecht, dat Jezus nog altijd lijdt aan het onrecht van vandaag.

Hoe achtloos in ons midden wordt
het kostbaar mensenbloed gestort
en in het onbarmhartig licht
het kruis des Heren opgericht (Lied 561 O lief de die verborgen zijt)

Onnoemlijk leed wordt mensen nog steeds aangedaan. Hoeveel mensen lopen er niet rond met littekens van ondergane martelingen. En hoevelen overleven het niet eens.

Eén grote aanklacht is het kruis en zijn de littekens. Het wordt niet verzwegen , het wordt niet verdonkeremaand, integendeel: het wordt getoond!

Zolang dingen onbesproken blijven is er geen heling, genezing, opstanding. wordt er geen recht gedaan.

Ik denk aan de martelaren onder het altaar in dat visioen in Openbaring 6, *de zielen van al diegenen die geslacht waren omdat ze over God hadden gesproken en vanwege hun getuigenis*. Ze roepen om wraak.

In datzelfde boek komt dat visioen voor waarin het Lam staat als geslacht. Geen gaaf, maar een geschonden lam dus. Weer zo'n bewijs daarvan, dat de hemel weet van het lijden omwille van de Naam, omwille van het recht en de gerechtigheid. En dat die hemel dat heel serieus neemt.

Wát een leed ook vandaag! De schuld stapelt zich maar op. Elke dode is er een teveel. Terwijl het gaat om duizenden!!! Het houdt maar niet op. Behalve aan Oekraïne denken we natuurlijk vooral aan Gaza.

Het is bezien in dit licht veelbetekenend dat Jezus over 'zonden vergeven' spreekt. Nee, niet over zieken genezen, enz., maar dat Hij spreekt over zonden vergeven. De missie daarop toespitst.

Ja, Jezus doet meer dan een vredegroet brengen en de handen en zij tonen.

Dat is overigens al ontzettend veel! In die vredegroet ligt zoveel vergevende liefde. Deze vrede gaat de aardse vrede te boven. Dat is geen vrede zoals de wereld die geeft. Geen pax romana waarbij mensen geëxecuteerd worden die rechtvaardig zijn. Het is een vrede die alle schuld die je gevangen, gegijzeld kan houden wegneemt, die je vrij maakt van de last van de zonden. Die verschijning van Jezus laat al zien, dat Hij hen niet opgegeven heeft. Integendeel: Hij zoekt ze op. Verzoening is dat.

'Jezus doet meer', zei ik. Ja, Jezus komt zijn leerlingen beademen en wegzenden. Met een missie. Ze ontvangen heilige Geest. Dát gaat vooraf! En dan die missie: *Van wie jullie de zonden vergeven, aan hen zijn ze vergeven. Van wie jullie ze niet vergeven, die houden ze*.

Die woorden roepen meteen de vraag bij mij op: ligt hier niet een gevaar voor willekeur? Maar dan vergeet ik die gave van heilige Geest. Die zal ons duidelijk maken wie wel en wie niet.

Ook bij deze woorden, denk ik dat we ze in de context moeten plaatsen van de vroege gemeente. De vervolgingen zaten eraan te komen. Vergeven lag gevoelig. Geeft de gemeente hier misschien een verantwoording van wat de praktijk was bij hen?

Ik zeg 'lag gevoelig'. Maar ik moet helaas ook zeggen: 'ligt gevoelig'. Zeker ook en juist in de kerk. Al die misbruikzaken. Hoe er met autoriteit is omgegaan. De beerput die open is gegaan. Nog altijd een open wond. Volgende week staat het gesprek met Petrus op het rooster, dat model staat voor hoe dat vergeven van zonden er concreet uit kan zien.

Jezus legt de vinger bij wat het meeste nodig is, bij wat hét probleem is in ieders mensenleven: de zonde. De bede 'Geef ons heden ons daaglijks brood' wordt meteen gevolgd door de bede: *'Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars vergeven*. Maar vergeven gaat niet zomaar.

Even sorry zeggen en denken dat daarmee de kous af is en je tot de orde van de dag over kunt gaan... Het ligt er natuurlijk wel aan hoe groot de schuld is, maar hoe serieus neem je de ander in wat je hem/haar aandeed. Jezus noemt ook die andere mogelijkheid en laat ruimte open om het ook niet te doen, schuld vergeven.

In dit verband moet ik denken aan wat ik hoorde over Elie Wiesel. Een SS-er vroeg hem op zijn sterfbed hem te vergeven. Maar Wiesel antwoordde, dat hij dan niet kon. Dat dat recht alleen aan de slachtoffers was.

En dan zijn er ook nog kwaaddoeners die helemaal niet om vergeving vragen, de gewetenlozen. Vergeven is geen automatisme.

Hier in het midden van zijn leerlingen staat een mens die onnoemelijk groot leed is aangedaan en hij spreekt over vergeving. Hij spreekt daarover nadat hij nadrukkelijk de tekens van zijn wonden heeft getoond. Ja, daartoe is Hij gekomen, om te bevrijden van de last van de zonden. Zie het Lam van God, dat de zonden van de wereld wegdraagt.

Dat mogen wij dus ook doen, de zonden van de wereld wegdragen, door de schouders eronder te zetten, te verlichten, vrede te stichten, te verzoenen en niet weg te kijken van nood en onrecht.

Dat heeft zin! Hier staat immers Hij die dood geweest is, en zie Hij leeft! Hoe donker het ook mag wezen, hoe sterk en machtig het kwaad ook mag lijken, het leven, het goede heeft het laatste woord. Ga dát nu eens vertellen in Gaza, aan de oostgrens van Europa, in Oekraïne, in Congo, Soedan, Myanmar en noem ze maar op, de brandhaarden op deze wereld.

Het evangelie gaat aan het onvermogen om dat te geloven niet voorbij. We lazen over Thomas die overtuigend bewijs vraagt voor het uit de doden opgewekt zijn van Jezus. Nee, het gaat hem niet om een wetenschappelijk bewijs van de opstanding. Thomas is zijn Heer kwijt. Hij die in zich draagt de tekenen van zijn lijden. Dood en begraven is Hij en daarmee ook alles waar Hij deze Thomas in had leren geloven en op had leren hopen.

Vandaag kun je denken aan Aleksei Navalny. Aleksei Navalny gaf de Russische oppositie de opdracht mee: "Als ze mij vermoorden. Geef niet op". Jezus' verschijning zou je ermee kunnen vergelijken. Een 'Geef niet op' van Jezus. Thomas had dat gemist. Nee, het is niet voor niets geweest, Thomas. Die wonden vertellen een verhaal, een zo'n krachtig verhaal, dat er tot in 2024 over wordt nagedacht en dat het mensen inspireert. Want beademd worden we nog steeds door niemand minder dan Hij, de Levende Heer.. dus – dat zegt het verhaal ook óns vanmorgen – geef niet op!

Glorie aan de Vader en de Zoon en de heilige Geest. Amen.